

Nr 34.

Ankom till riksdagens kansli den 9 maj 1941 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om införande av obligatorisk brandordning i rikets kommuner.

I en inom första kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 35, vilken behandlats av första lagutskottet, har herr *Bondeson* hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om åtgärder i syfte att gällande brandstadga göres obligatoriskt tillämplig beträffande landsbygden och brandordning blir obligatorisk i varje kommun.

I fråga om de skäl, som ligga till grund för motionärens hemställan, får utskottet hänvisa till motionen.

Efter det motionen väckts har chefen för kommunikationsdepartementet den 21 mars 1941 erhållit Kungl. Maj:ts bemyndigande att tillkalla högst sju sakkunniga för att biträda med verkställande av en utredning rörande lämpliga åtgärder för stärkande av rikets brandförsvaret samt avgiva de förslag, var till utredningen kan föranleda. Vid hemställan om nämnda förordnande anförde chefen för kommunikationsdepartementet, *statsrådet Andersson*, följande:

De huvudsakligaste föreskrifterna rörande organisationen av brandväsendet i riket äro givna i brandstadgan den 15 juni 1923 samt i lagen den 7 maj 1937 om förekommande och släckning av skogseld.

I brandstadgan ha särskilda bestämmelser, sammanfattade i stadgans avdelning I, upptagits för städer, köpingar och andra tätare bebyggda orter. Å den egentliga landsbygden är stadgan i princip icke gällande. Länsstyrelse äger dock förordna, att vissa föreskrifter, upptagna i stadgans avdelning II, skola helt eller delvis äga tillämpning inom viss landskommun eller del därav. I brandstadgans sista avdelning, betecknad avdelning III, ha upptagits gemensamma bestämmelser för orter, där föreskrifterna i avdelning I eller avdelning II äro tillämpliga.

Enligt brandstadgans avdelning I skall i varje ort, å vilken föreskrifterna i denna avdelning äro tillämpliga, finnas ett brandväsen, som kan anses tillfredsställa skäliga anspråk på trygghet mot skada av brand. I samma avdelning givas vidare föreskrifter om förvaltningen av brandväsendets angelägenheter, om skyldighet att upprätta brandordning, om brandstyrka, brandchef och vice brandchef, om brand- och livräddningsredskap samt om brandsyn och sotning m. m. I brandstadgans avdelning II ha liknande, ehuru betydligt mindre stränga föreskrifter upptagits. I avdelning III givas allmänna bestämmelser om tillsynen över brandväsendet i riket, föreskrifter om förfarandet vid eldsvåda m. m. samt ansvarsbestämmelser.

I lagen om förekommande och släckning av skogseld straffbeläggas vissa handlingar, som kunna innefatta fara för att skogseld skall uppstå. Vidare

givas föreskrifter om rikets indelning i brandrotar. I varje brandrote skall vidmakthållas ett skogsbrandväsen, som kan anses tillfredsställa skäligen anspråk på trygghet mot skada av skogseld. Länsstyrelse skall, var inom sitt län, vaka över att skogsbrandväsendet är tillfredsställande ordnat. Föreskrifter givas vidare om förvaltningen av skogsbrandväsendets angelägenheter, om skyldighet att upprätta skogsbrandordning, om brandstyrka, brandfogde och vice brandfogde, samt om förfarandet vid skogseld m. m. Härjämte ha straffbestämmelser givits.

Under den senaste tiden ha vissa åtgärder vidtagits för att stärka brandförsvarets styrka. Sålunda ha i luftskydds författningarna upptagits föreskrifter om luftskyddets brandtjänst. Vidare kan nämnas, att betydande mängder eldsläckningsmateriel delvis med hjälp av statsmedel anskaffats för kommuner och industrianläggningar. Medel ha också beviljats till uppförande av brandtorn, avsedda att främja skogsbrandskyddet, samt till ersättningar åt särskilda skogslänsbrandchefer.

Trots de åtgärder, som sålunda vidtagits, kan emellertid rikets brandförsvär icke anses vara av tillräcklig effektivitet. Detta framgår icke minst därav, att under de senaste åren högst betydande värden förstörts genom brand. Närmast före inträdet av den nu rådande krisen utbetalade försäkringsanstalterna i riket i genomsnitt 30 miljoner kronor om året i brandskadeersättningar. Värdet av de verkliga brandskadorna var dock betydligt större. Om hänsyn toges till de skador, som drabbat statens egendom och annan egendom, som icke försäkrats, ävensom till de av brandskadorna följande förlusterna genom produktionsavbrott, arbetslöshet och dylikt, torde för tiden närmast före krisen förlusterna på grund av brand kunna uppskattas till omkring 40 miljoner kronor om året.

Efter krisens inträde ha dessa förluster betydligt ökat. Den främsta anledningen härtill torde vara de särskilda förhållanden, under vilka industrien i ett läge som det nuvarande måste arbeta. År 1939 utgjorde sålunda de utbetalade brandskadeersättningarna 36.2 miljoner kronor, och för år 1940 har som en preliminär siffra uppgivits 60 miljoner kronor. Det torde få antagas, att de totala värdena av förlust genom brand under år 1940 ha uppgått till omkring 75 miljoner kronor. I de av denna siffra omfattade förlusterna ingå många maskiner och förråd, som i nuvarande läge äro oersättliga.

De anförda siffrorna måste anses understryka vikten av att rikets brandförsvär stärkes. Åtgärder härför äro synnerligen angelägna även med hänsyn till de utomordentligt viktiga uppgifter, som i händelse av krig skulle komma att åvila brandförsvaret. Det moderna luftkrigets utveckling har medfört, att elden blivit ett synnerligen verksamt angreppsmedel, varför effektiva motåtgärder måste vidtagas. Erfarenheter från det finsk-ryska kriget och det nu pågående stormaktskriget visa, att vid angrepp från luften en väsentligt större värdeförstörelse orsakas genom brand än genom sprängverkan. Från kriget i Finland kan nämnas, att omkring 80 procent av den förödelse, som åstadkoms å bostadsbebyggelse och industrianläggningar, uppkom genom brand. Till denna brandfara kommer särskilt under vissa delar av året risken för skogsbränder, framkallade genom bombfällning. Sådana skogsbränder skulle i vårt land med dess väldiga barrskogsarealer kunna bli ytterst förödande.

Frågan om vilka åtgärder, som från det allmännas sida böra vidtagas för brandförsvarets stärkande, torde lämpligen böra göras till föremål för utredning av särskilda sakkunniga, därvid i främsta rummet bör upptagas till prövning frågan om en revision av brandstadgan och andra författningar rörande brandförsvaret. Vid utredningen bör särskilt undersökas, huruvida brandstadgan bör givas ett vidsträcktare giltighetsområde. Härvid bör hänsyn tagas

till de skilda förhållanden, som råda i tätbebyggda orter och på rena landsbygden. Det synes vara ändamålsenligt att efter de olika behoven avpassade bestämmelser utformas. Vidare böra till övervägande upptagas frågorna om inrättande av ett statligt centralt organ för att övervaka brandväsendets verksamhet och utveckling samt eventuellt om inrättande av särskilda under detta organ lydande organ i länen. Härjämte bör undersökas huruvida skogsbrandväsendet lämpligen bör inordnas i den allmänna brandorganisationen. I fråga om brandberedskapen vid krig bör särskilt frågan om samarbetet mellan de myndigheter, som handhava det civila brandskyddet, samt luftskyddsorganisationerna och de militära organisationerna för hemortsförsvaret upptagas till behandling. Det synes i detta sammanhang böra övervägas, huruvida icke den under fred och för fredliga förhållanden uppbyggda brandförsvarsorganisationen borde så organiseras och samordnas att den i händelse av krig kan snabbt och enligt på förhand utarbetad plan ökas och omedelbart träda i effektiv verksamhet.

Med stöd av ovannämnda bemyndigande har chefen för kommunikationsdepartementet den 1 april 1941 tillkallat sju sakkunniga.

Den förevarande motionen avser åtgärder för förbättring av landsbygdens brandskydd. Utskottet vill understryka angelägenheten av att åtgärder på detta område snarast komma till stånd. Såsom av utskottets redogörelse framgår har, efter det motionen väckts, chefen för kommunikationsdepartementet med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallat sakkunniga för utredning rörande lämpliga åtgärder för stärkande av rikets brandförsvar. Under denna utredning komma de av motionären framförda frågorna att bli föremål för behandling. Utskottet får därför hemställa,

Utskottet.

att förevarande motion, I: 35, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 9 maj 1941.

På första lagutskottets vägnar:

K. SCHLYTER.

Vid detta ärendes behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Schlyter, Branting, Eskhult, Karl Johan Olsson, Caap, Brandt, Verner Andersson* och *Ahlkvist*;

från andra kammaren: herrar *Lindqvist* i Halmstad, *Ryberg, Olsson* i Mellerud, *Björling, Berg, Lindberg* i Stockholm, *Larsson* i Hede och *Andersson* i Mölndal.